

Inštitút pre výskum
práce a rodiny

BULLETIN

OCTOBER 2020

VOL. 1 ISSUE 3

W. BRADFORD WILCOX A KOL.

PREČO NA MANŽELSTVE ZÁLEŽÍ

Prečo na manželstve záleží

Autorský kolektív, ktorý viedol W. Bradford Wilcox

Aktuálne číslo Bulletinu IVPR obsahuje výber (excerptum) hlavných zistení a záverov publikácie, ktorú sponzorovali a vydali Inštitút pre americké hodnoty (Institute for American Values) a Národný projekt na podporu manželstva (National Marriage Project) v USA v roku 2011. V slovenčine vydal publikáciu Inštitút pre ľudské práva a rodinnú politiku v roku 2015. Toto zhrnutie hlavných zistení a záverov publikácie vychádza vďaka láskavému súhlasu Institute for American Values v USA a Inštitútu pre ľudské práva a rodinnú politiku na Slovensku. Ak máte záujem o publikáciu celú, obráťte sa na Inštitút pre ľudské práva a rodinnú politiku.

Predhovor

Pred nejakou dobou, pár rokmi, som v jednom americkom časopise čítal článok o štúdiu, ktorej záver ma vtedy veľmi prekvapil. Amerika je veľmi ľudnatá krajina, tretia najľudnatejšia na svete (má 330 miliónov obyvateľov); zároveň je to demokratická krajina, liberálna demokracia, a zároveň je to multietnická a multirasová spoločnosť. Americkí občania sú každej rasy a z takmer každého etnika na svete.

Zároveň USA sú menej rovnostárske než Európa, rozdiely medzi bohatými a chudobnými sú tam väčšie než u nás (aj keď menšie než v komunistickej Číne). Je to teda krajina veľmi rôznorodá, s veľkou mierou diverzity v takmer každom ohľade.

A tá štúdia, o ktorej som čítal, si položila veľmi jednoduchú otázku: ktorý sociologický či demografický faktor má najvyššiu koreláciu s tým, že dieťa až vyrastie, teda až bude dospelým človekom, bude sa vyhýbať spoločenským patológiám (zločinnosť, závislosť na návykových látkach, slabé študijné výsledky, chronická nezamestnanosť, neschopnosť či neochota nájsť si dlhodobejšie zamestnanie, neschopnosť či neochota nájsť a udržať si stabilné partnerské či manželské vzťahy, atď.), a naopak, bude mať a viesť to, čo sa označuje ako spokojný, šťastný a produktívny život – teda opak toho všetkého, čo je uvedené v predchádzajúcej zátvorke?

Je to rasa? Rasa rodičov toho dieťaťa? Ich etnicita? Príslušnosť k nejakej konkrétnej cirkvi či náboženskému spoločenstvu? Bohatstvo rodičov, ich materiálne zaistenie? Vek rodičov, keď mali to dieťa? Atď., atď.

Tou odpoveďou bolo: ani jedno z toho. Tá najvyššia korelácia s úspešným, produktívnym, nezločineckým a nepatologickým životom bola daná skutočnosťou, že dieťa vyrastalo v úplnej rodine s otcom a matkou; teda nevyrastalo v prostredí rodiny neúplnej, rozvrátenej či so seriálovo sa striedajúcimi „otcami“ alebo „mamami“.

Nie rasa, nie bohatstvo, ale úplná stabilná rodina s otcom a matkou. Ak mali americké deti toto šťastie, vyhrali v lotérii života. Alebo takmer vyhrali – stále majú možnosť svojimi rozhodnutiami si svoj život pokaziť. Ale dostali ten najlepší štatistický základ.

Americká spoločnosť je iná ako stredoeurópska, možno čo platí pre ňu, neplatí pre nás. Ale ak to platí v tak rôznorodej spoločnosti ako je tá v USA, prečo by to nemalo platiť aj inde?

„Ak“ – je tu jedno veľké „ak“. Ja netvrdím, že to tak je. Ale ak je to tak, je to zásadné zistenie. Ak to platí v Amerike, je to pre ňu zásadné zistenie, a ak by to platilo aj u nás, aj pre nás by to bolo zásadné. Ako som ale zistil, rodinný pôvod detí či rodinný stav rodičov sa v európskych štatistických príliš nezisťuje.

Predstavme si na chvíľu, že by to zistenie bolo pravdivé. Potom by malo podstatné implikácie pre štátnu či verejnú politiku.

Ľudstvo si už od svojich počiatkov kladlo otázky, čo je spravodlivá *polis*, či je najlepší režim, ako môžu prispieť k ľudskému šťastiu, ktoré – *eudaimonia* – je podľa Aristotela hlavným cieľom *polis* a politiky. Tie odpovede, ktoré ľudstvo dalo, boli niekedy lepšie, niekedy horšie a niekedy príšerné (totalitarizmus 20. storočia, teda nacizmus a komunizmus).

Ale čo ak politika dokáže ľudské šťastie kladne, pozitívne ovplyvniť len málo a nepriamo? (Záporne a negatívne to dokáže veľmi ľahko a priamo; ako vie každý, kto trpí pod tyranom v tyranii a nachádza sa v gulagu, koncentračnom tábore či čínskom lao-kai.) Čo keď ľudské šťastie oveľa viac závisí od nepolitických, či presnejšie, predpolitických predpokladov?

Čo keď napríklad štruktúra rodiny, v ktorej dieťa vyrastá, má nezanedbateľný vplyv na jeho šťastie v dospelosti? Potom najväčšiu a priamu zodpovednosť za jeho šťastie majú jeho rodičia a štát má len úlohu nepriamu.

Akú nepriamu? Napríklad svojou politikou preferovať a podporovať ten typ rodinného súžitia, ktorý u detí štatisticky vedie k tomu, že v dospelosti budú v priemere šťastnejšími ľuďmi než ich rovesníci, ktorí to šťastie vyrastať v onom type rodinného súžitia ako deti nemali. Inými slovami, pozitívne preferovať optimálny model rodiny.

Sú to úvahy, nad ktorými je dobré sa zamyslieť.

V tomto čísle Bulletinu IVPR vám prinášame závery a zistenia kolektívu amerických spoločenských vedcov (sociológov, psychológov, odborníkov na problematiku rodiny, atď.), ktorí prišli k záveru, že stabilná manželská rodina je v dlhodobej perspektíve a v štatistickej väčšine nie zdrojom spoločenských patológií, ale ich prevenciou a riešením. Neplatí to samozrejme pre každú jednu konkrétnu rodinu; rovnako ako neplatí to, že ten, kto vyrastal v neúplnej či rozvrátenej rodine, nemôže byť dobrým, úspešným či šťastným človekom vo svojej dospelosti. Ale ak sa

pozrieme na veľké čísla, na spoločnosti s miliónmi, desiatkami či stovkami miliónov obyvateľov, tak to podľa autorov štúdie štatisticky platí.

Ako som už uviedol, je dobré sa nad tým zamyslieť.

Roman Joch
riaditeľ IVPR

(A) Naše nové kľúčové zistenia

(1) *Nenarušená biologická rodina založená na manželstve je naďalej zlatým štandardom rodinného života*, pretože táto rodinná forma z ekonomického, spoločenského aj psychologického hľadiska prospieva deťom najviac.

(2) *Manželstvo je dôležitým verejným dobrom*, je s ním spojené množstvo ekonomických, zdravotných, vzdelanostných a bezpečnostných výhod, ktoré pomáhajú miestnym komunitám, štátu aj vládam slúžiť spoločnému dobru.

(3) *Výhody manželstva sú prístupné pre chudobných, manuálne pracujúcich, aj pre menšinové komunity*, a to aj napriek tomu, že v posledných štyroch desaťročiach sa manželské väzby v týchto komunitách oslabili.

Štruktúra a fungovanie rodiny je iba jedným z faktorov, ktoré prispievajú k spoločenskému dobru a dobru detí. Cieľom nášho skúmania nie je bagatelizovať dôležitosť iných problémov ako je chudoba, finančná podpora pre deti, nezamestnanosť, tehotenstvá v teenagerskom veku, bezpečnosť, kvalita vzdelávania dospelých aj detí a podobne. Manželstvo nie je všeliekom na všetky spoločenské neduhy. Avšak, pokiaľ ide o dobro detí, výskum ukazuje, že štruktúra rodiny je dobrým indikátorom budúcich psychologických a spoločenských dobier detí, zatiaľ čo chudoba je dobrým indikátorom budúceho vývoja v oblasti úrovne vzdelania.

V každom prípade, otázka, či budeme úspešní alebo neúspešní pri budovaní zdravej rodinnej kultúry, je preukázateľne predmetom legitímneho verejného záujmu a táto otázka je zásadná, pokiaľ chceme zvrátiť marginalizáciu a chrániť najslabšie články našej spoločnosti – manuálne pracujúcich, chudobných, menšiny a deti.

(B) Tridsať záverov v kocke

Rodina

(1) Manželstvo zvyšuje pravdepodobnosť, že otcovia a matky budú mať dobrý vzťah so svojimi deťmi.

(2) Najvyššia pravdepodobnosť, že sa deti budú tešiť rodinnej stabilite, je vtedy, ak sa narodia do rodiny založenej na manželstve.

(3) Deťom sa v zložených domácnostiach obvykle darí horšie.

(4) Kohabitácia nie je funkčným ekvivalentom manželstva.

(5) Výchova mimo nenarušeného manželstva zvyšuje riziko, že sa deti v budúcnosti rozvedú, alebo že budú mať nemanželské deti.

(6) Manželstvo je prakticky univerzálna ľudská inštitúcia.

(7) Manželstvo a normatívny záväzok voči manželstvu podporuje kvalitné vzťahy medzi dospelými, ako aj medzi rodičmi a deťmi.

(8) Manželstvo má dôležité biosociálne dôsledky pre dospelých, aj pre deti.

Ekonomika

(9) Rozvod a výchova detí bez manželstva zvyšujú mieru chudoby pre deti aj matky; kohabitácia obvykle nezmierňuje chudobu tak účinne ako manželstvo.

(10) Zdá sa, že manželské páry akumulujú v priemere viac bohatstva ako slobodní ľudia alebo kohabitujúce páry.

(11) Manželstvo zmierňuje chudobu a hmotnú núdzu znevýhodnených žien a ich detí.

(12) Z manželstva ekonomicky profitujú aj menšiny.

(13) Ženatí muži zarábajú viac než slobodní muži s podobným vzdelaním a pracovnými skúsenosťami.

(14) Zdá sa, že rozvod rodičov (alebo neschopnosť vstúpiť do manželstva) zvyšuje riziko zlyhania detí v škole.

(15) Rozvod znižuje pravdepodobnosť, že deti úspešne absolvujú vysokú školu a získajú prestížnu prácu.

Fyzické zdravie a dlhovekosť

(16) Deti, ktoré žijú s vlastnými zosobášenými rodičmi, sú na tom v priemere zdravotne lepšie ako deti vyrastajúce v inom prostredí.

(17) Manželstvo rodičov sa spája s výrazne nižším rizikom dojčenskej úmrtnosti.

(18) S manželstvom sa spája nižšia miera alkoholizmu a užívania drog u dospelých i detí.

(19) Zosobášení ľudia, osobitne zosobášení muži, žijú v priemere dlhšie ako ich slobodní rovesníci.

(20) Manželstvo je spojené s lepším zdravotným stavom a nižšou mierou úrazov, chorôb a zdravotných postihnutí u mužov aj u žien.

(21) Zdá sa, že manželstvo sa spája s lepším zdravím v menšinových a chudobných komunitách.

Duševné zdravie a emocionálna rovnováha

(22) Deti rozvedených rodičov majú vyššiu mieru psychického napätia a duševných chorôb.

(23) Kohabitácia je spojená s vyššou mierou psychických problémov u detí.

(24) Zdá sa, že rozpad rodiny výrazne zvyšuje riziko samovrážd.

(25) Vydaté matky obvykle trpia depresiami menej ako slobodné alebo kohabitujúce matky.

Kriminalita a domáce násilie

(26) Chlapci vyrastajúci v narušených rodinách majú väčší sklon k delikvencii a kriminálnemu správaniu.

(27) Zdá sa, že manželstvo znižuje riziko, že sa z dospelých ľudí stanú buď páchatelia alebo obeť trestných činov.

(28) Zdá sa, že u vydatých žien je nižšie riziko výskytu domáceho násillia než u kohabitujuúcich žien alebo žien v partnerskom vzťahu.

(29) Deťom, ktoré nežijú so svojimi zosobášenými biologickými rodičmi, hrozí vyššie riziko zneužívania.

(30) Prehlbuju sa rozdiely v manželskom správaní medzi vysokoškolsky vzdelanými Američanmi a menej vzdelanými Američanmi.

(C) Záver

Manželstvo je viac než jen súkromný emocionálny vzťah. Je to aj spoločenské dobro. To samozrejme neznamená, že každý môže alebo má do manželstva vstupovať. Takisto to neznamená, že by každé dieťa vychované mimo manželstva malo byť z tohto dôvodu nejakým spôsobom poškodené. Manželstvo nie je všeliak, ktorý vyrieši všetky naše spoločenské problémy.

Ale na manželstve záleží. Deťom z bežných nenarušených zosobášených rodín sa darí lepšie ako deťom z bežných neúplných alebo nevlastných rodín... Komunity, v ktorých sú relatívne kvalitné manželstvá bežným javom, sú lepším prostredím pre deti, ženy aj pre mužov, v porovnaní s komunitami, ktoré charakterizuje vysoký počet rozvodov, nemanželských detí, kohabitácií alebo silno konfliktných manželstiev. Ako vidíme, pozitíva silnej manželskej kultúry sú dostupné pre všetkých ľudí, bez ohľadu na rasu, národnosť alebo spoločenskú vrstvu.

Ak sa pozrieme na otázku vplyvu manželstva na spoločenské dobro z perspektívy celkového zdravia našej spoločnosti, nemôžeme nevidieť, že vplyv manželstva je na celospoločenskej úrovni veľmi výrazný...

Ak tvorcov politik náozaj trápi problém chudoby, kriminality, výchovy detí, rastúcej ekonomickej nerovnosti alebo problém rozpočtových limitov dnešného sociálneho štátu, mali by si uvedomiť, že odklon od rodiny úzko súvisí so všetkými uvedenými spoločenskými neuhmi.

Odkazy

Odkazy na zdrojové štúdie sú k dispozícii na internetových adresách:

<http://www.americanvalues.org/wmm/endnotes.php>

<http://www.hfi.sk/images/why-marriage-matters3-notes.pdf>

Inštitút pre americké hodnoty (*Institute for American Values*) vznikol v roku 1987 ako súkromná apolitická organizácia zameraná na výskum, vydávanie publikácií a vzdelávanie v oblasti rozvoja rodinných politík a občianskej spoločnosti. Inštitút vytvára priestor pre výskum a diskusiu odborníkov z oblasti spoločenských vied s cieľom priniesť nové poznatky o výzvach, ktorým v súčasnosti čelí rodina v spoločnosti. Prostredníctvom publikácií a vzdelávacích aktivít sa inštitút usiluje spájať odbornú sféru s tvorcami politík s cieľom upriamiť pozornosť tvorcov politík na úrovni vlád, odbornú verejnosť z mediálneho prostredia, ako aj činiteľov v rozhodovacích pozíciách zo súkromného sektora, na najnovšie poznatky v oblasti rodinných politík a občianskej spoločnosti.

www.americanvalues.org

Národný projekt na podporu manželstva (*National Marriage Project*) vznikol v roku 1997 na *Rutgers University* ako apolitická, celospoločenská interdisciplinárna iniciatíva, ktorá v súčasnosti sídli na *University of Virginia*. Cieľom projektu je výskum a analýza amerických rodín s dôrazom na spoločenské a kultúrne faktory, ktoré v súčasnosti ovplyvňujú manželstvo. Cieľom projektu je tiež hľadať stratégie, ako zvýšiť kvalitu a stabilitu manželstiev.

<http://nationalmarriageproject.org>

Inštitút pre ľudské práva a rodinnú politiku, o.z. vznikol v roku 2010 ako občianske združenie, ktorého cieľom je najmä podpora a ochrana základných ľudských práv a slobôd, podpora a ochrana rodiny založenej na manželstve jedného muža a jednej

ženy, ochrana náboženskej slobody, slobody svedomia a práv rodičov na výchovu svojich detí.

www.hfi.sk

Autori

W. Bradford Wilcox, *riaditel' National Marriage Project, University of Virginia*

Jared R. Anderson, *Kansas State University*

William Doherty, *University of Minnesota*

David Eggebeen, *Pennsylvania State University*

Christopher G. Ellison, *University of Texas, San Antonio*

William Galston, *Brookings Institution*

Neil Gilbert, *University of California, Berkeley*

John Gottman, *University of Washington*

Ron Haskins, *Brookings Institution*

Robert I. Lerman, *Urban Institute a American University*

Linda Malone-Colón, *Hampton University*

Loren Marks, *Louisiana State University*

Rob Palkovitz, *University of Delaware*

David Popenoe, *Rutgers University*

Mark D. Regnerus, *University of Texas, Austin*

Scott Stanley, *University of Denver*

Linda Waite, *University of Chicago*

Judith Wallerstein, *University of California, Berkeley*

Ďalšie informácie o IVPR získate na webových stránkach
www.ivpr.gov.sk

Vydáva Inštitút pre výskum práce a rodiny,
Župné nám. 5-6, 812 41 Bratislava
ivpr@ivpr.gov.sk, www.ivpr.gov.sk
NEPREDAJNÉ